

## Nr 60.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1926 kl. 4 e. m.

*Utlåtande i anledning av riksdagens år 1925 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1924—30 juni 1925.*

(1:a avd.).

Statsutskottet, till vars förberedande behandling ovannämnda revisionsberättelse jämte de i anledning därav från vederbörande ämbetsverk och myndigheter till Kungl. Maj:t avgivna utlåtanden och förklaringar blivit hänvisad, får, efter tagen kännedom av dessa handlingar och inhämtande av de för ärendenas utredning i övrigt erforderliga upplysningar, underställa riksdagens prövning de av revisorerna gjorda framställningar, som ansetts från utskottets sida påkalla yttrande; kommande utskottet därvid att följa den ordning, som i revisionsberättelsen blivit iakttagen.

1:o) Under kungl. hov- och slottsstaterna, § 3, hava revisorerna redogjort för de inkomstmedel, som under budgetåret 1924—1925 stått till förfogande för Haga lustslott och park, ävensom rörande utgifter bestridda av sagda medel (Del I sid. 5—7). *Haga lustslott och park.*

I anslutning härtill hava revisorerna anfört följande:

»Revisorerna vilja till en början erinra om att föredragande departementschefen enligt det vid propositionen nr 178 till 1916 års riksdag fogade statsrådsprotokollet meddelat, att riksmarskalksämberet hos Stockholms stads myndigheter gjort framställning om beredande av något bidrag från stadens sida till parkens underhåll från och med år 1917, samt för egen del uttalat, att för framtiden syntes, med hänsyn till den användning området i allt större utsträckning erhållit såsom folkpark, Stockholms stad skäligen böra deltaga med årligt bidrag till dess underhåll. Enligt vad som framgår av samma riksdags skrivelse nr 215 delade riksdagen den uppfattning departementschefen sålunda uttalat.

I anledning av ovanberörda hänvändelse till Stockholms stad beslöt staden lämna ett bidrag till Hagaparkens underhåll och vård av 3,000 kronor, vilket belopp sedan dess årligen utgått.

Då kronans årliga kostnader för Hagaparken numera betydligt överstiga 30,000 kronor, synes det av Stockholms stad lämnade bidraget, 3,000 kronor, icke stå i rimlig proportion till de fördelar staden och dess invånare hava därigenom att parken är upplåten för allmänheten. Det torde jämväl böra uppmärksammas att, då förenämnda bidrag år 1916 lämnades, kostnaderna

för Hagaparkens vård och underhåll samt avlöningen till där anställda vakter uppgingo till omkring 13,000 kronor årligen, men att de numera stigit till dubbla beloppet.

Det synes revisorerna vara nödvändigt, att från kronans sida det kravet ställes på staden, att densamma bör i allt väsentligt övertaga kronans kostnader för bevakning och underhåll av Hagaparken.

Vid besöket lade revisorerna märke till att åtskilliga av de under slotts-förvaltningens vård stående byggnaderna i Hagaparken måste undergå genomgripande reparationer för att icke förfalla. Medel härtill torde, såsom revisorerna i annat sammanhang framhållit, kunna förväntas bliva disponibla från Djurgårdskassan.»

Förklaring har avgivits av riksmarskalksämberet, varvid jämväl överlämnats ett från stathållarämberet på Ulriksdals och Haga slott infordrat yttrande (Del III sid. 4 och 9).

Riksmarskalksämberet har för sin del instämt i revisorernas uttalande, att Stockholms stad borde i väsentligt högre grad än för närvarande delta i kostnaderna för underhållet och framför allt bevakningen av den såsom fri-luftspark för huvudstadens invånare i allt större användning tagna Haga-parken. Därigenom kunde av slottskassans medel något större belopp än för närvarande användas till slottets underhåll, vilket under en följd av år på grund av bristande medel mest till vissa delar eftersättas.

*Utskottets  
yttrande.*

Utskottet vill erinra om att 1925 års riksdag, enligt vad som framgår av riksdagens skrivelse nr 108, i anslutning till vissa av 1924 års statsrevisorer framhållna synpunkter, vilka sedermera upptagits i särskilda inom riksdagen väckta motioner, ansett det önskvärt, att underhandlingar inleddes med Stockholms stad, i syfte att erina stadens medverkan till bestridande av underhållet av kungl. Djurgården i Stockholm. Då staten under en lång följd av år fått ensam bestrida de med ifrågakommande underhåll förenade kostnaderna, vilka i allt väsentligt kommit Stockholms stads invånare till del, därigenom att de ägt till promenadplats utnyttja Djurgårdsområdet, borde denna fråga icke få sammankopplas med vissa andra av riksdagen i dess skrivelse nr 107 berörda frågor av ekonomisk art, vilka riksdagen ansett böra göras till föremål för närmare utredning. Riksdagen anhöll i anledning härav, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för avvägrande av överenskommelse mellan staten och Stockholms stad för erhållande från stadens sida av ökat bidrag till vägar och parker å Djurgården i Stockholm.

Den mening, som riksdagen salunda uttalat beträffande ordnandet av det framtida underhållet av Djurgårdsområdet, synes i lika hög grad kunna göras gällande beträffande underhållet av Hagaparken. Utskottet har därför ansett sig böra påyrka, att Stockholms stad, vars invånare draga nytta av Hagaparken, i väsentligt högre grad än hittills åtager sig att bestrida de med parkens underhåll och vård förenade kostnaderna. Detta synes utskottet lämpligast kunna ske i den formen, att Stockholms stad lämnar

årligt bidrag till Hagaparkens underhåll med belopp, varom överenskommelse snarast möjligt synes böra träffas mellan staten och stadens myndigheter. På grund av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för avvägbringande av överenskommelse mellan staten och Stockholms stad för erhållande av från stadens sida av väsentligt ökat bidrag till vård och underhåll av parken vid Haga lustslott.

2:o) Under kungl. hov- och slottsstaterna, § 4, hava revisorerna meddelat en kortfattad översikt över av riksdagen i fråga om Djurgårdskassan gjorda uttalanden och vidtagna dispositioner samt lämnat en redogörelse för kassans förvaltning under år 1924. (Del I sid. 7—15).

*Djurgårdskassan.*

I anslutning härtill hava revisorerna anfört, bland annat, att såväl med hänsyn till vissa av revisorerna förut framhållna omständigheter som med tanke på att hyresinkomsterna borde kunna avsevärt ökas och förvaltningskostnaderna nedbringas, man kunde hava grundad anledning beräkna en väsentlig höjning i de överskottsmedel, som under de närmaste åren skulle kunna disponeras från Djurgårdskassan. En sådan ökning vore ock av behovet påkallad, bland annat därför att, enligt vad revisorerna inhämtat, vid åtskilliga av de kungl. lustslotten behov föreläge av i vissa fall ganska omfattande reparationsarbeten, som kräva avsevärda belopp.

Det syntes revisorerna önskvärt, att möjlighet bereddes riksdagen att varje år på ett mera ingående och allsidigt sätt pröva användningen av Djurgårdskassans medel och därå uppkommande överskott. Det borde därvid kunna ifrågasättas, huruvida icke det lämpligaste tillvägagångssättet skulle vara att i stället för de särskilda riksstatsanslag, som nu anvisades till olika kungl. lustslott, uppfördes ett gemensamt anslag av reservationsanslags natur för underhåll och reparation av nämnda slott, varvid särskilda stater för de olika slotten med därtill hörande kungsgårdar borde fastställas. A detta anslag syntes dessutom böra till riksmarskalksämhetets disposition ställas lämpligt årligt belopp för sådana reparationer eller ombyggnader, som icke vore att hänföra till ordinarie underhåll. Genom nu angivna förfarande vunnes den fördelen, att de årliga överskotten i Djurgårdskassan kunde tagas i beräkning vid fastställande av det för ifrågavarande ändamål behövliga riksstatsanslaget. De medel, som av riksdagen behövde anvisas för samtliga nu nämnda ändamål, skulle vid sådant förhållande kunna minskas med de årliga överskotten i Djurgårdskassan. I samband med beviljande av nämnda anslag syntes särskild stat böra fastställas för Djurgårdskassan. Denna kassas förvaltning skulle härigenom för framtiden

komma att underkastas riksdagens prövning ävensom regelbunden granskning av dess revisorer.

Förklaring har avgivits av riksmarskalksämberet, varvid jämväl överlämnats ett från djurgårdsförvaltningen infordrat yttrande. (Del III sid. 4—7 och 10—13).

Riksmarskalksämberet har härvid, efter att hava lämnat en historisk översikt rörande Konungens dispositionsrätt över Djurgården, anfört, att ämberet icke ansåge påkallat att vidtaga någon ändring i hittills följda bestämmelser rörande Djurgårdens eller Djurgårdskassans förvaltning. Då därtill komme, att ämberet städse, så snart möjlighet därtill yppade sig, till Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning hänsköte uppkomna frågor om disposition för de kungl. slottens räkning och behov av möjligen tillgängliga överskottsmedel i Djurgårdskassan, kunde ämberet för sin del icke instämma i det av statsrevisorerna uttalade önskemålet, att möjlighet må beredas riksdagen att mera ingående och allsidigt än för närvarande pröva användningen av Djurgårdskassans medel och därå uppkommande överskott.

Riksmarskalksämberet ansåge sig därför icke heller hava anledning närmare ingå på av statsrevisorerna ifrågasatt ändring rörande det nuvarande anvisandet av riksstatsanslag för lustslotten m. m. Riksmarskalksämberet vore emellertid fortfarande som hittills städse berett att, jämte tillhandahållande av erforderliga meddelanden och utredningar rörande Djurgårdens och Djurgårdskassans förvaltning, medverka till att för slottens behov och räkning toges i anspråk så stora delar av Djurgårdskassans eventuella överskottsmedel, som vore förenliga med ansvaret för handhavandet av det riksmarskalksämberet i nåder anförtrodda uppdraget med förvaltningen och vården av den till Konungens disposition ställda Djurgården.

*Utskottets  
yttrande.*

På grund av den användning Djurgårdskassans överskottsmedel under de senaste åren erhållit, varigenom dessa medel numera i huvudsak tagas i anspråk för ändamål, som falla under riksdagens prövningsrätt, har utskottet ansett vad revisorerna anfört vara värt allt beaktande. Utskottet har på grund härav funnit sig böra hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning rörande de i revisorernas uttalande berörda spörsmålen samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen må föranleda.

*Tredje huvud-  
titelns expens-  
anslag.*

3:o Under utrikesdepartementet, § 6, hava revisorerna lämnat en redogörelse för utgifterna under budgetåret 1924—1925 å tredje huvudtitelns anslag till skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m. (Del. I sid. 19—21).

Förklaring har avgivits från utrikesdepartementets sida (Del III sid. 14 och 15).

Utskottet vill erinra om att det av revisorerna berörda spørsmålet varit föremål för behandling av utskottet i dess utlåtande nr 3 punkt 26:o vid innevarande års riksdag. Därvid framhöll utskottet, bland annat, att en förändring i fråga om anslagets beräkning borde vidtagas.

Vad utskottet i ärendet anfört har av riksdagen godkänts; varom utskottet velat här

erinra.

4:o Under försvarsdepartementet, § 7, hava revisorerna upptagit till behandling frågan om grunderna för beräkningen av arméns mathållningsanslag (Del I sid. 22—24).

Revisorerna hava i ärendet anfört, att anslagen till arméns mathållning under de senaste fem räkenskapsåren överskridits med mera än 16,000,000 kronor. Det överskridande, som ägt rum för budgetåret 1924—1925 hade uppgått till omkring 30 procent av det för året anvisade anslagsbeloppet.

Med hänsyn till de osedvanligt omfattande överskridanden, som sålunda ägt rum beträffande ifrågavarande anslag, hade revisorerna ansett sig böra underkasta beräkningarna av anslaget en närmare granskning.

Härvid borde först beaktas, att vid beräkningen av arméns mathållningsanslag hänsyn icke syntes tagen till de avsevärda årliga kostnaderna för proviant utom förläggningssorterna, vilka utgifter för budgetåret 1924—1925 uppgingo till omkring 500,000 kronor ävensom utspisningskostnader under vissa övningar och utgifterna för sjukföda. Vidare borde uppmärksammas, att avsevärda utgifter, som belastade anslaget och bestredos av arméförvaltningens intendentsdepartement, icke heller ingingo i beräkningarna. Medelportionspriset per dag syntes för övrigt allenast hava grundats på de direkta kostnaderna för mathållningen vid truppförbanden, medan däremot tillräcklig hänsyn icke tagits till kostnaderna för magasinering, annonser, avlöning till civila arbetare, transport av proviant till konsumtionsorten och diverse andra kostnader. Enligt den av tekniska revisionen å arméförvaltningens intendentsdepartement förda statistiken uppgingo utgifterna för sistnämnda ändamål under budgetåret 1923—1924 till icke mindre än 2.3 öre för tjänstgöringsdag.

För sistnämnda budgetår, det sista för vilket någon statistik å området finnes tillgänglig, hade antalet tjänstgöringsdagar sasom ovan nämnts, beräknats till 12,104,167, men enligt vad av statistiken framginge hade berörda antal i själva verket uppgått till endast 11,674,062. Da emellertid utgifterna å anslaget för nämnda budgetår utgjort 11,449,673 kronor 51 öre hade alltså portionskostnaden i verkligheten utgjort 98 öre. Till grund för beräkningen av riksstatsanslaget hade legat ett portionspris av allenast 80 öre.

*Utskottets  
yttrande.*

*Grunderna  
för beräk-  
ningen av  
arméns mat-  
hållningsan-  
slag och  
furagerings-  
anslag.*

Den osäkerhet, som vidlåde anslagsberäkningarna, hade uppenbarligen sin grund dels i att vid uppskattningen av portionskostnaden vissa därå inverkan utgifter icke medtagits, dels ock beräkningen av antalet tjänstgöringsdagar.

Då det läge stor vikt uppå att vid riksstatsanslagens beräkning vunnes största möjliga tillförlitlighet, hade revisorerna velat framhålla angelägenheten av att grunderna för mathållningsanslagets uppskattande underkastades en fullständig omarbetning för ernående av bättre överensstämmelse mellan beräknade och verkliga kostnader.

I anledning av revisorernas uttalande, har förklaring avgivits av arméförvaltningens intendentsdepartement (Del III sid. 16), som bland annat framhållit, att departementet komme att vid nästavgivande riksdagsäskande taga under omprövning, huruvida i grunderna för anslaget beräknade några ändringar kunna vidtagas för vinnande av det utav revisorerna angivna syftet.

Revisorerna hava vidare under försvarsdepartementet, § 8, upptagit till behandling frågan om beräkningsgrunderna för arméns furageringsanslag (Del I sid. 24 och 25), och hava därvid anfört i huvudsak samma synpunkter som beträffande mathållningsanslaget.

Förklaring har avgivits av arméförvaltningens intendentsdepartement (Del III sid. 16), som framhållit, att departementet skulle komma att till Kungl. Maj:t göra de framställningar, som befunes av förhållandena påkallade.

*Utskottets  
yttrande.*

Utskottet delar den av revisorerna uttalade uppfattningen, att grunderna för förevarande anslags beräkning böra underkastas en omarbetning för ernående av bättre överensstämmelse mellan beräknade och verkliga kostnader. Det nu tillämpade sättet för anslagens beräkning, vilket resulterat i att under de senaste fem räkenskapsåren mathållningsanslaget överskridits med mera än 16,000,000 kronor, och furageringsanslaget med närmare 8,000,000 kronor, innebär enligt utskottets mening en allvarlig fara för riksstatens stabilitet, och det synes utskottet, som om på grund härav åtgärder med det snaraste måste vidtagas för åstadkommande av större tillförlitlighet i beräkningarna. Då emellertid arméförvaltningens intendentsdepartement förklarat sig skola redan vid avgivandet av sina äskanden, avsedda att föreläggas 1927 års riksdag, taga denna fråga under övervägande och det alltså torde kunna förväntas att en förändring inom kort kommer till stånd, har utskottet allenast velat vad sålunda förekommit för riksdagen

omförmåla.

*Vissa mellan-  
havanden  
mellan armé-  
förvaltningens  
intendentsde-*

5:o) Under försvarsdepartementet, § 9, hava revisorerna behandlat frågan om likvid för vissa av Eslövs skofabriks aktiebolag fullgjorda leveranser av marschskodon till armén samt om besiktning av för försöksändamål anskaffade skodon. (Del I sid. 26—29).

Beträffande detta spörsmål kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet velat härigenom för riksdagen

*partement  
och Estörs  
skofabrik.*

anmäla.

6:o) Under försvarsdepartementet, § 21, hava revisorerna lämnat en redogörelse för och meddelat särskilda sammanställningar rörande de kostnader, som utgått för iordningställande av arméns flygfält vid Hägerstalund å Järvafältet samt för ordnande av marinens flygstation vid Hägernäs utanför Stockholm. (Del I sid. 36—38.)

*Vissa arbeten  
för ordnandet  
av det militära  
flygväsendet.*

I samband härmed hava revisorerna gjort följande uttalande:

»Av ovanstående sammanställningar framgår, att staten under de senaste åren nedlagt betydande kostnader på anordnandet av start- och landningsplatser för land- och sjöflygplan i huvudstadens närhet. Samtidigt pågår emellertid, enligt vad revisorerna erfarit, undersökning i fråga om ordnandet av flygfält och flyghamn för Stockholms stad. Det synes därför önskvärt, att, innan ytterligare kostnader nedläggas för ordnandet av flygfält och flyghamn för militärt bruk i Stockholmstrakten, en undersökning verkställs, huruvida icke dessa frågor kunna lösas genom samarbete mellan staten och staden. Otvivelaktigt skulle nämligen för båda parterna ett dylikt samarbete medföra beaktansvärda fördelar framför allt ur ekonomisk synpunkt.

Då inom åtskilliga kommuner spörsmålet om ordnandet av flygplatser för trafikflygning är aktuellt, hava revisorerna ansett sig böra framhålla angelägenheten av, att frågan om det militära flygväsendets ordnande icke bringas till avgörande, utan att möjligheterna till ett samarbete mellan staten och kommunerna undersökas i de fall, där ett dylikt samarbete kan tänkas ifrågakomma.»

Med anledning av revisorernas berörda uttalande har yttrande avgivits av chefen för flygvapnet (Del III sid. 32), som därvid anfört, att kommunens medverkan borde begäras vid ordnandet av militära flygplatser, som jämväl kunde komma kommun till godo vid civil lufttrafik, såsom fallet vore med flygplatser vid flygkårerna i Uppsala, Västerås och Östersund. Något uppskov med avgörandet av det militära flygväsendets ordnande vore härför icke erforderligt och heller icke tillrådligt, då detta ändock krävde avsevärd tid. Denna medverkan kunde enligt chefens för flygvapnet mening genomföras under flygvapnets organisation.

Utskottet ansluter sig till den av revisorerna uttalade meningen att möjligheterna till ett samarbete mellan staten och kommunerna bör undersökas i de fall, där ett dylikt samarbete kan tänkas ifrågakomma. Då emellertid utskottet, på grund av vad chefen för flygvapnet uttalat, har anledning förvänta, att denna fråga upptages till ingående övervägande, har utskottet allenast ansett sig böra vad sålunda förekommit för riksdagen

*Utskottets  
yttrande.*

omförmäla.

Grunderna för beräkningen av marinens förplägnadsanslag.

7:o) Under försvarsdepartementet, § 22, hava revisorerna behandlat frågan om grunderna för beräkningen av marinens förplägnadsanslag (Del I sid. 38). Revisorerna hava därvid anfört följande:

»I anslutning till de uppgifter, som revisorerna meddelat rörande arméns mathållningsanslag och grunderna för dess beräkning hava revisorerna ansett sig böra meddela följande sammanställning i fråga om de å marinens förplägnadsanslag (anslagen till naturaunderhåll åt personal vid flottan och kustartilleriet) redovisade kostnaderna under räkenskapsåren 1920, 1921, 1922, 1923/1924 och 1924/1925:

År budget- år	Ordinarie för- slagsanslag	Extra anslag	Brist, som täckts av kassafonden
1920 .....	2,098,436	—	2,070,564: 98
	530,900	—	714,561: 93
1921 .....	2,098,436	—	1,868,944: 61
	530,900	—	514,642: 83
1922 .....	2,300,000	1,479,800	59,366: 84
1923/1924 .....	2,762,500	—	331,643: 27
1924/1925 .....	2,748,700	—	416,166: 23

Anslagen hava under nämnda fem år överskridits med närmare 6,000,000 kronor.

För budgetåret 1924—1925 har till grund för anslagsberäkningen legat ett portionspris av i land 80 öre och till sjöss 1 krona 50 öre för dag.

Då i stort sett samma missförhållanden i avseende å anslagsberäkningen och dess överensstämmande med verkliga kostnaden föreligger i fråga om marinens förplägnadsanslag, som beträffande arméns mathållningsanslag, hava revisorerna velat här hänvisa till i fråga om sistnämnda anslag gjorda uttalande.»

Förklaring har avgivits av marinförvaltningen. (Del III sid. 33 och 34.)

Utskottets  
yttrande.

Utskottet anser i likhet med revisorerna, att en förändring i fråga om grunderna för beräkningen av marinens förplägnadsanslag bör vidtagas.

Under hänvisning till vad utskottet under punkt 4:o uttalat beträffande beräkningsgrunderna för arméns mathållnings- och furageringsanslag, har utskottet allenast velat, vad i fråga om nu förevarande ärenden förekommit, för riksdagen

omförmåla.

Debitering av läkarearvode i fall, där statsbidrag utgår till sjukvårdskostnad.

8:o) Under socialdepartementet, § 32, hava revisorerna upptagit till behandling frågan om debitering av läkarearvode i fall, där statsbidrag utgår till sjukvårdskostnad. (Del I sid. 49—52.)

Efter att hava redogjort för de i ärendet gällande bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 8 november 1918 (nr 843) och den genom kungörelse samma dag fastställda taxan för arvode åt vissa i civil tjänst anställda läkare för enskild sjukvård m. m. hava revisorerna, närmast med anledning av en inom riksräkenskapsverket i ärendet framställd anmärkning, gjort följande uttalande:



»Vad till en början angår själva sakfrågan finna revisorerna, på grund av de åberopade bestämmelserna i ifrågavarande taxa, jämförda med de för riksdagen framlagda motiven för desamma, sådana dessa kommit till uttryck i ovanberörda departementschefs uttalande, det vara uppenbart, att i fall, där statsbidrag till läkararvode enligt ovannämnda kungörelse den 8 november 1918, nr 843, åtnjutes, endast det lägsta i berörda taxa stadgade arvode skall utgå. Då chefen för riksräkenskapsverket icke desto mindre i sin tolkning av nu ifrågavarande bestämmelser givit uttryck åt en annan häremot stridande mening, synes det revisorerna nödigt, att en sådan omredigering av vederbörande författningsbestämmelser vidtages, att för framtiden varje möjlighet till tvekan eller missförstånd rörande deras innebörd undanröjes.

Med anledning av vad chefen för riksräkenskapsverket anfört därom, att ifrågavarande anmärkningar syntes hava kunnat tillbakavisas med stöd av § 21 av instruktionen för verket, kunna revisorerna icke underlata att fästa uppmärksamheten å de betänkliga konsekvenser en dylik tolkning av instruktionen skulle kunna komma att medföra med hänsyn till effektiviteten av ifrågavarande myndighets granskningsverksamhet. Enligt revisorernas mening råder icke något tvivel om att det i förevarande fall gällt en fråga av principiell innebörd och av en i längden relativt avsevärd ekonomisk räckvidd. Sakens utredning och beivrande kunde i detta fall ej väntas förorsaka nämnvärt arbete.»

Förklaring har avgivits av medicinalstyrelsen (Del III sid. 59), som anfört, att styrelsen funne det lämpligt att nämnda kungörelse nr 843 1918 fullständigades med ett uttryckligt stadgande om att vid beräkning av statsbidraget det i gällande läkartaxa i varje särskilt fall lägst stadgade arvodet skulle läggas till grund för sagda bidrag.

Då utskottet, med hänsyn till vad medicinalstyrelsen anfört, torde kunna utgå från att styrelsen gör framställning om erforderlig författningsändring, har utskottet, som delar revisorernas i detta ärende uttalade uppfattning, icke ansett särskild åtgärd från riksdagens sida behöva i detta fall påkallas. Utskottet har därför endast velat vad sålunda förekommit för riksdagen

omförmäla.

*Utskottets  
yttrande.*

9:o) Under socialdepartementet, § 35, hava revisorerna redogjort för en av dem verkställd undersökning i fråga om arvoden till kommissionärer vid statsdepartement m. fl. ämbetsverk. (Del I sid. 53—56.)

*Kommissionärsarvoden.*

Revisorerna hava i samband därmed gjort följande uttalande:

»Den av revisorerna nu företagna undersökningen ger vid handen, att kommissionärsverksamheten har en betydande omfattning och att även om man endast ser till de arvoden, som debiterats i enlighet med kommissionärskungörelsen, avsevärda belopp inflyta i form av dylika arvoden. Påtagligt är, att från allmänhetens sida ett behov föreligger att inom olika statliga institutioner äga tillgång till befattningshavare, till vilkas åligganden hör att tillhandagå rättssökande i de avseenden, som omtalas i nämnda kungörelse. Emellertid torde det sasom regel förhålla sig så, att det arbete, kommissio-

nären, vilken vanligen är i ämbetsverket anställd tjänsteman, har att såsom kommissionär utföra, helt eller till övervägande delen förrättas under arbetstiden å tjänsterummet. Vid sådant förhållande synes det kunna sättas i fråga, om icke en sådan omläggning av kommissionärsskapet borde äga rum, att kommissionärsfunktionerna inom vederbörande verk pålades någon eller några befattningshavare inom verket såsom en del av deras ordinarie tjänsteåligganden. Dessa befattningshavare skulle följaktligen hava att biträda allmänheten på sätt kommissionärerna för närvarande författningesenligt hava att göra, men utan att härför utöver vanliga löneförmåner uppbära någon gottgörelse av parterna. I stället borde fastställas vissa efter ärendenas beskaffenhet anpassade avgifter, vilka eventuellt i form av stämpelavgifter skulle ingå till statsverket. Detta skulle på sådant sätt kunna tillgodogöras en icke obetydlig inkomst.

Det synes revisorerna önskvärt, att vid den pågående utredningen av frågan om omarbetning av kommissionärskungörelsen nu ifrågasatta anordning jämväl kommer under närmare omprövning.»

*Utskottets  
yttrande.*

Såsom revisorerna framhållit, uttalade 1925 års riksdag såsom sin mening, att det måste anses önskvärt, att gällande föreskrifter rörande kommissionärer hos statsmyndigheter omarbetades med hänsyn till numera inträdda förhållanden, ävensom att föreskrifterna gäves ett i så måtto utsträckt tillämpningsområde, att därunder innefattades i möjligaste mån samtliga fall, där allmänheten hänvände sig till en hos viss myndighet anställd kommissionär i avsikt att erhålla biträde med ärende, som fölle under myndighetens verksamhetsområde. Riksdagen hemställde också, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt föranstalta om en omarbetning i av riksdagen angiven riktning av berörda föreskrifter.

I samband med den utredning, som sålunda av riksdagen begärts, synas de av revisorerna anförda synpunkterna i fråga om anställande av och ersättning till kommissionärer böra komma under omprövning. Det synes nämligen utskottet, som om starka skäl kunde anföras för en omläggning av kommissionärsinstitutionen på sätt revisorerna ifrågasatt.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att Kungl. Maj:t måtte i samband med den av 1925 års riksdag begärda omarbetningen av föreskrifterna i kungörelsen den 28 maj 1886 angående anställande av kommissionärer hos statsdepartement och vissa ämbetsverk m. fl. myndigheter jämväl taga under övervägande de av riksdagens revisorer i ovan berörda uttalande anförda synpunkterna.

10:o) Under kommunikationsdepartementet, § 36, hava revisorerna anför t följande, (del I sid. 57 och 58):

»Vid granskning i riksräkenskapsverket av väg- och vattenbyggnadsstyrel sens räkenskaper för budgetåret 1923—1924 anmärkte vederbörande revisor

*Löneförmåner  
under tjänst-  
ledighet för  
visst uppdrag.*

till återbetalning ett belopp av 774 kronor 20 öre, utgörande till byrådirektören G. C. A. Lindenerona utbetalad full avlöning med dyrtidstillägg för tiden den 1—21 februari 1924, varunder Lindenerona åtnjutit tjänstledighet för resa till Paris och Chamonix för Sveriges olympiska kommittés räkning.

I avgiven förklaring den 1 maj 1925 anförde davarande överdirektören i styrelsen Wijnbladh samt byrådirektören Lindenerona, vilka undertecknat anordningarna, bland annat följande. De hade varit av den uppfattningen, att det uppdrag, som föranlett tjänstledigheten, på grund av sin art varit av offentlig natur. Uppdraget hade avsett att vid olympiska spelen i Chamonix representera Sverige och lämnats Lindenerona av Sveriges olympiska kommitté. Den olympiska kommittén bestode av 10 ledamöter, utsedda av de bada officiella idrottsorganisationerna under ordförandeskap av H. K. H. Kronprinsen. De medel, som stode till denna kommittés förfogande, härflöte från lotterier, beviljade av Kungl. Maj:t för Sveriges deltagande i olympiader. Kommitténs räkenskaper vore underkastade revision av två av Kungl. Maj:t utsedda revisorer.

I sina påminnelser hemställde revisorn om anmärkningens fastställande, da Lindeneronas tjänstledighet icke avsåge sadant fall, där enligt gällande avlöningsbestämmelser avlöning bort utgå. I detta yrkande vederbörande byråchef.

Efter föredragning av ärendet den 15 maj 1925 inför chefen för riksräkenskapsverket yttrade denne till protokollet: 'Da det Lindenerona meddelade uppdraget att representera Sverige vid ifrågakomma tillfälle måste med hänsyn till förhandenvarande förhållanden betraktas sasom utfört för statens räkning, ehuru detsamma icke direkt meddelats av statlig myndighet i hittills vanlig inskränkt bemärkelse, men likväl av en fullt officiell organisation, som i berörda hänseende otvivelaktigt representerar svenska nationen, och den för fullgörandet av samma uppdrag erforderliga ledigheten förty bör hänföras till under A. i 3 § av nädiga kungörelsen den 31 december 1921 med tillägsbestämmelser till avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, omnämnd ledighet, finner jag anmärkningen icke böra godkännas.' Mot riksräkenskapsverkets berörda beslut anmälde föredragande förste revisorn avvikande mening, men beslutet har icke överklagats.

Revisorerna finna uppenbart, att ifrågavarande uppdrag icke kan hänföras till uppdrag för statens räkning samt att gällande avlöningsbestämmelser icke giva något som helst stöd för att, såsom i förevarande fall skett, lata vederbörande befattningshavare åtnjuta oavkortade löneförmåner. På grund härav och särskilt med hänsyn till de konsekvenser den av generaldirektören hävdade tolkningen av berörda bestämmelser kan komma att medföra, hava revisorerna ansett sig böra för riksdagen omförmåla, vad salunda förkommit.»

Förklaring har avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (del III, sid. 67), som meddelat att Lindenerona under berörda ledighet fått vidkännas ett avdrag å sin lön med 8 kronor 50 öre om dagen samt tillika framhållit, att riksräkenskapsverkets utslag i anmärkningsmålet icke vore för styrelsen prejudicerande.

I likhet med revisorerna måste utskottet finna det uppenbart, att det Lindenerona av Sveriges olympiska kommitté meddelade uppdraget att repre-

sentera Sverige vid olympiska spelen i Chamonix under inga omständigheter kan betraktas såsom ett uppdrag för statens räkning. Utskottet kan alltså icke dela den uppfattning, som chefen för riksräkenskapsverket uttalat vid föredragning den 15 maj 1925 av den inom verket gjorda anmärkningen i fråga om Lindeneronas avlöning under tjänstledighet för fullgörande av nämnda uppdrag. Den av föredragande förste revisorn inom riksräkenskapsverket reservationsvis angivna ståndpunkten, att Lindenerona bort under sin tjänstledighet avstå hela avlöningen, måste enligt utskottets mening vara den riktiga. Med hänsyn till de konsekvenser, som skulle bliva en följd av ett fortsatt tillämpande av den tolkning av gällande avlöningsförfattningar, som chefens för riksräkenskapsverket berörda beslut innefattar, har utskottet icke kunnat underlåta att i detta fall giva sin ståndpunkt tillkänna.

Vad sålunda förekommit har utskottet velat för riksdagen

omförmäla.

*Bro- och väg-  
anläggning  
vid Vaxholm.*

11:o) Under kommunikationsdepartementet, § 37, hava revisorerna meddelat, att de besett broanläggningen över Pälundet mellan Vaxön och Bogesundslandet (del I sid. 58—61).

Revisorerna hava i ärendet anfört följande:

»I en den 15 maj 1925 dagtecknad framställning har Vaxholms stads drätselkammare hos Kungl. Maj:t hemställt att för anläggning av bro över Pälundet mellan Vaxön och Bogesundslandet jämte väg från stadsplane-gränsen till bron norra landfäste snarast möjligt komma i åtnjutande av statsbidrag av de medel, som för ifrågavarande slags arbeten kunde vara tillgängliga.

Vidare har Danderyds skeppslags vägstyrelse i en den 17 juli 1925 dagtecknad ansökning anhållit att komma i åtnjutande av statsbidrag för förbättring av vägen från Bogesunds allé till Pälundet jämte anläggning av tillfartsväg till Pälundsbron.

I sitt den 1 oktober 1925 angivna förslag till fördelning av reservationsanslaget för budgetåret 1925—1926 å 3 miljoner kronor för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordat anslag till rikets olika län å tillhoppa 2,960,600 kronor. Bland dessa anslag upptages ett belopp å 42,000 kronor till påbörjande av det arbete, för vilket statsbidrag begärts av Danderyds skeppslags vägstyrelse och för vilket arbete beräknats en kostnad av 149,000 kronor, men däremot icke något anslag till Vaxholms stad. Emellertid har styrelsen i sitt förslag anmält, att styrelsen beträffande användningen av återstående belopp, 39,400 kronor, avsåge att framdeles inkomma med framställning. Av sistnämnda belopp vore 20,000 kronor avsedda för Stockholms län. Enligt vad som från styrelsen meddelats revisorerna, torde berörda summa å 20,000 kronor hava reserverats såsom ett första bidrag för bron över Pälundet med tillfartsväg inom Vaxholms stad.

Revisorerna hava ansett det vara av intresse att närmare undersöka, efter vilka grunder ifrågavarande riksdagsanslag varit avsett att disponeras. Såvitt revisorerna kunnat utröna, kvarstå dessa grunder i huvudsak oförändrade, alltsedan rikens ständer vid 1840—1841 årens riksdag första

gången anvisade medel 'till anläggning av nya eller förbättring och omläggning av backiga och mindre goda vägar'.

Vid 1847—1848 års riksdag väcktes emellertid i borgarståndet en motion av Jacob Westin, vari uttalades farhågor för en alltför sträng och inskränkt tydning av ordet *vägar* kunde hindra medlens användande på ställen, där arbeten av samma art vore lika nödvändiga och för rörelsen nyttiga som på de ställen, där de dittills företagits. Motionären framhöll, att flera *städer* inom sitt s. k. staket inneslöte jord och vägar, vilka i själva verket vore *land* och *landsvägar*, men fått namn av gator, vilka det vore naturligt och billigt att städerna underhölle, lika väl som landet underhölle landsvägarna. Däremot vore det *icke* naturligt och billigt, att städerna förgäves begärde att av bemälda anslag undfå något understöd till förbättring av de verkliga landsvägssträckor, de måste underhålla. Även landsbygdens invånare måste, ansåg motionären, vara mera intresserade för förbättringen av ett sådant vägstycke inom en ort, där trafiken vore livlig och dit de förde sina produkter, än av ett längre bort från trafikens medelpunkt beläget. Motionären föreslog därför, att rikens ständer måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att anslaget användande icke måtte strängt inskränkas till vägar, som hettes tillhöra landet, utan även kunna, då Kungl. Maj:t så nödigt och lämpligt prövade, lämna bidrag till omläggning eller sänkning av backar inom städers staket, helst i fall dessa befundes på sådana ställen, att vägen endast oegentligen kunde kallas stadsgata, ehuru de kommit att ligga inom en tull. Rikens ständer avslog emellertid motionen.

Den i motionen förekommande upplysningen om den tolkning av bestämmelserna, som dittills tillämpats, har föranlett revisorerna att med ledning av i riksarkivet förvarade handlingar undersöka sådana före år 1847 fattade beslut angående begärda statsbidrag av anslaget ifråga, som beröra stad. Revisorerna anse sig böra redogöra för två dylika av Kungl. Maj:t fattade beslut.

Uti skrivelse den 5 december 1845 anhöll magistraten och borgerskapet i Torshälla om statsbidrag för sänkning av den för den allmänna trafiken besvärliga, inom stadens område belägna s. k. Hallspånga backe, under framhållande tillika, att det vore av största vikt att arbetsförtjänst så vitt möjligt beredd obemedlade personer i den av missväxt lidande orten.

Sedan framställningen blivit av Konungens befallningshavande i Södermanlands län samt styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader tillstyrkt, beviljade Kungl. Maj:t den 11 februari 1846 för berörda vägsänkings utförande ett statsbidrag av 675 riksdaler banko, att utgå av de utav rikets ständer till anläggning av nya samt till omläggning av backiga och mindre goda vägar anvisade medel.

Uti skrivelse den 13 mars 1846 hemställde överståthållarämbetet om statsbidrag av 4,150 riksdaler banko till understöd för tillämnad sänkning av den särdeles branta s. k. Karthago backe, belägen å Hantverkaregatan inom Kungsholms församling i Stockholm, varvid skulle vinnas dels lättnad i trafiken för stadens invånare och för inkommande lantbor, dels en nyttig arbetsförtjänst åt stadens behövande personer. Uti häröver den 21 mars 1846 avgivet utlåtande anförde styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader, bland annat, att, enär rikets ständer i underdånig skrivelse den 15 maj 1845 yttrat, det den fond, varifrån anslaget vore begärt, vore avsedd för anläggning av nya eller förbättring av backiga och mindre goda vägar, styrelsen ansåg sig, då gators omläggning eller sänkning inom städers områden icke syntes böra hänföras till arbeten för förbättring av landets all-

männa vägar, icke kunna tillstyrka bifall till framställningen; helst som dessutom ett ganska äventyrligt prejudikat måhända skulle komma att därigenom uppstå, då Stockholms stad hade flera gator av ungefär samma beskaffenhet som Hantverkaregatan och varest avgrävningar för sänkning av backar ävenledes vore av behovet påkallade.

Med avseende å vad styrelsen sålunda anfört, förklarade Kungl. Maj:t den 12 juni 1846, att något anslag för ifrågavarande arbete icke kunde beviljas från den för vägförbättringar till Kungl. Maj:ts disposition ställda fond.

Revisorerna anse för sin del tveksamt och förtjänt att närmare utredas, huruvida medel av det allttjämt utgående anslaget för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar kunna avses även för städer till väg- och broanläggningar inom stadsområden. Att de anslag, som för ändamålet kunna beviljas, äro behövliga å landsbygden, torde framgå därav, att enligt vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i samband med avgivande av förslag till fördelning av innevarande budgetårs anslag å 3,000,000 kronor uppgivit, den 1 januari 1925 hos styrelsen innelegat ansökningar om statsbidrag till utförande av vägföretag för en beräknad byggnadskostnad av 54,333,610 kronor, av vilket belopp enligt nu tillämpade grunder för statsbidrags beviljande i runt tal 36,200,000 kronor fölle på staten.

Vad nu ifrågavarande väg- och broföretag beträffar hava revisorerna icke kunnat undgå att uppmärksamma följande. Vaxholms stads ansökan om statsbidrag avgavs såsom nämnts den 15 maj 1925 och Danderyds skeppslags vägstyrelses ansökan den 17 juli 1925. Ehuru ansökningarna så sent inkommit, har anslag för det ena av de ifrågasatta företagen uppförts i väg- och vattenbyggnadsstyrelsens den 1 oktober avgivna förslag till fördelning av löpande årets anslag och för det andra företaget har ett belopp reserverats, trots det att hos styrelsen den 1 januari 1925 inelägo ansökningar om statsanslag till ett omkring 12 gånger större belopp än det som för budgetåret anvisats.»

Mot revisorernas uttalande har reservation anförts av herr J. Nilsson i Malmö.

Förklaring i ärendet har avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen (del III sid. 67—69) som därvid anfört följande:

»Genom laga kraftvunnet utslag den 27 maj 1925 har länsstyrelsen i Stockholms län förpliktat de väghållningsskyldiga i Danderyds skeppslags väghållningsdistrikt att omlägga och förbättra vägen från Bogesunds allé till Pålsundet samt att anlägga tillfartsväg till Pålsundsbron under förutsättning bland annat, att den ifrågasatta bron över Pålsundet byggdes, ävensom att statsbidrag beviljades med  $\frac{2}{3}$  av kostnaden för vägarbetena, marklösen oberäknat.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t, efter därom av drätselkammaren i Vaxholms stad gjord framställning, den 26 juni 1925 förklarat, att, därest hinder eljest ej mötte för utförande av anläggning av en fast bro över Pålsundet mellan Vaxön och fastlandet vid Bogesund jämte tillfartsväg till bronns norra landfäste, den omständigheten, att arbetet med företaget redan nu påbörjades, icke skulle betaga Vaxholms stad möjlighet att framdeles komma i åtnjutande av det statsbidrag, som kunde till företaget utgå, med skyldighet likväl för vederbörande att underkasta sig de villkor beträffande

arbetsplan, ledning av och kontroll å arbetet m. m., som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen kunde komma att uppställa.

Sedermera har länsstyrelsen i Stockholms län i skrivelse till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 15 juli 1925 bland annat förordat nu ifrågasvarande väg- och broföretag till erhållande av statsbidrag av de medel, som av riksdagen för budgetåret 1925—1926 anvisats för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar. Länsstyrelsen har därvid uppenbarligen ansett, att berörda väg- och broföretag vore av den vikt och betydelse för den allmänna samfärdseln, att detsamma före andra väg- och broföretag inom länet, för vilkas utförande ansökningar om statsbidrag tidigare ingivits till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vore förtjänt av att redan nu tillgodoses med statsbidrag.

I anledning härav har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sitt den 1 oktober 1925 avgivna underdaniga förslag till fördelning av 1925—1926 års vägbyggnadsmedel dels förordat ett belopp av 42,000 kronor till påbörjande av arbetet med omläggning och förbättring av vägen från Bogesunds allé till Pålsundet jämte anläggning av tillfartsväg till Pålsundsbron inom Danderyds skeppslags väghållningsdistrikt, dels ock reserverat ett belopp av 20,000 kronor, vilket i enlighet med länsstyrelsens ovannämnda skrivelse har avsetts för påbörjande av arbetet med förenämnda bro över Pålsundet med tillfartsväg å Vaxön. Dessa underdaniga förslag hava av Eders Kungl. Maj:t bifallits.

*Angående arbetsföretagets förordande till statsanslag i den ordning, som sålunda blivit av Eders Kungl. Maj:t slutligt fastställt, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen icke ansett sig haft vägande skäl till frångående av länsstyrelsens förslag.*

Beträffande revisorernas uttalande i samma ärende angående frågan, huruvida medel av det alltjämt utgående anslaget för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar kunna avses även för städer till väg- och broanläggningar inom stadsområden, får styrelsen såsom sin uppfattning meddela, att den omständigheten, att ett företag är beläget inom stadsområde icke läser utgöra något principiellt hinder för tilldelande av statsbidrag. I enlighet härmed har Eders Kungl. Maj:t genom nädiga brev den 15 april 1904, den 3 november 1905, den 8 mars 1907, den 21 maj 1910, den 30 december 1910, den 25 november 1921 och den 23 oktober 1925 beviljat statsbidrag till följande inom stadsområden belägna företag, nämligen:

Utgrävning av den s. k. Jakobsbergsbacken å allmänna landsvägen mellan Ystad och Stora Herrestad inom staden Ystads område, Malmöhus län. (Kungl. Maj:ts beslut den 15 april 1904.)

Anläggning av väg mellan Bomhus i Valbo socken och Gävle stad, Gävleborgs län. (Kungl. Maj:ts beslut den 3 november 1905.)

Omläggning av den inom Uddevalla stads område fallande delen av vägen mellan Uddevalla och Asens gästgivaregård, Göteborgs och Bohus län. (Kungl. Maj:ts beslut den 8 mars 1907.)

Anläggning av den inom Umeå stads område fallande delen av väg från Mickelsträsk till Umeå, Västerbottens län. (Kungl. Maj:ts beslut den 21 maj 1910.)

Omläggning av landsvägen mellan Eskilstuna och Strängnäs vid Rolighetsbacken å Eskilstuna stads område, Södermanlands län. (Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1910.)

Omläggning av den inom Nyköpings stads icke planlagda område belägna

delen av Stenbrovägen, Södermanlands län. (Kungl. Maj:ts beslut den 25 november 1921.)

Anläggning av väg från Piteå stad till Ankarskatan inom Piteå stads icke planlagda område, Norrbottens län. (Kungl. Maj:ts beslut den 23 oktober 1925.)

Såsom av denna förteckning framgår, hava statsbidrag ur väg- och brofonderna endast i undantagsfall lämnats till stadskommunala företag. I skrivelse den 14 juni 1924 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vid avstyrkande av visst statsbidrag till städerna Jönköping och Huskvarna uttalat följande: »Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anser sig även i detta sammanhang böra fästa uppmärksamheten vid, att det nu ifrågakvarande företaget är beläget inom Jönköpings och Huskvarna stadsområden. Ehuru denna omständighet icke lär utgöra något principiellt hinder för tilldelande av statsbidrag, anser sig styrelsen dock böra erinra därom, att så i regel ej hittills skett samt att de ovan berörda, med hänsyn till behovet otillräckliga anslagsmedlen ansetts böra i första hand användas för broföretag på landsbygdens allmänna vägnät. Ehuru skäl lära kunna anföras för utvidgande av brofondens ändamål, så synes dock under nuvarande förhållanden och med de ytterligt skärpta krav, som motortrafiken ställer på det allmänna vägnätets talrika broar, en dylik utvidgning ej nu kunna förordas.» *I enlighet med denna uppfattning har styrelsen endast, då synnerliga skäl därtill förelegat, tillstyrkt statsbidrag till stadskommun. För Vaxholms del har stadens från landkommunikation i övrigt helt avskurna läge samt intressegemenskapen i frågan med Danderyds skeppslags våghållningsdistrikt varit av avgörande betydelse för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ställningstagande.»*

*Utskottets yttrande.*

Utskottet, som måste finna det tvivelaktigt, om, på sätt i förevarande fall skett, bidrag från allmänna väganslaget må utgå till stadskommun, har ansett vad i detta ärende förekommit vara av den betydelse, att utskottet velat detsamma för riksdagen

omförmåla.

*Ersättning till tulltjänsteman för skada, som åsamkats honom i tjänsteutövning.*

12:o) Under finansdepartementet, § 51, hava revisorerna redogjort för ett fall, då en tulltjänsteman under tjänsteutövning tillskyndats skada, och den gottgörelse, som i anledning härav tillerkänts honom av tullverket (Del I sid. 70—72).

Revisorerna hava till denna redogörelse anknutit följande uttalande:

»Revisorerna hava genom den redogörelse, de här ovan lämnat för ifrågakvarande ärende, velat fästa uppmärksamheten på att de nu i ämnet gällande författningsbestämmelserna icke synas lämna tulltjänstemännen det rättskydd, som enligt revisorernas mening borde tillkomma dem med hänsyn till den många gånger farliga bevakningstjänst, de ha att utföra. Visserligen har nu ifrågakvarande tulltjänsteman av billighetsskäl tillerkänts en viss ersättning ur anslaget till hemliga utgifter, men då skada, som här är fråga, icke torde kunna hänföras till olycksfall i tjänsten, lär tulltjänsteman likväl icke vara berättigad att av tullverket erhålla ersättning för dylik skada. Revisorerna vilja särskilt framhålla den betydelse i kampen mot smuglingen det enligt revisorernas mening måste hava, att de med bevak-



ningen sysselsatta känna sig tryggade mot den skada i ekonomiskt och andra hänseenden, som genom överfall i tjänsteutövning kan drabba dem. Revisorerna ifrågasätta därför sådan ändring av nu gällande författningsbestämmelser, att tullverket i första hand blir ersättningsskyldigt till vederbörande tjänsteman för skada, som ovan sagts.»

Förklaring har avgivits av generaltullstyrelsen (Del III sid. 76), som ej haft något att erinra mot revisorernas förslag, men framhållit, att motsvarande önskemål torde göra sig gällande även å andra förvaltningsområden.

I likhet med revisorerna finner utskottet av omständigheterna påkallat, att sådan ändring vidtages i vederbörande avlöningsbestämmelser, att därav otvetydigt framgår, att sjukdom på grund av skada, som genom förbrytelse tillskyndas befattningshavare vid tullverket under tjänsteutövning, skall anses som olycksfall i tjänsten. Visserligen måste en dylik föreskrift äga särskild betydelse för tjänstemän vid tullverket, men då liknande fall torde kunna inträffa även inom andra grenar av förvaltningen, anser utskottet, att en blivande bestämmelse i ämnet bör omfatta samtliga befattningshavare i statens tjänst.

*Utskottets  
yttrande.*

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa sådan omarbetning av gällande bestämmelser om ersättning åt befattningshavare i statens tjänst vid olycksfall i tjänsten, att därunder må innefattas jämväl sådana fall, då dylik befattningshavare genom förbrytelse åsamkas skada under tjänsteutövning, samt för riksdagen framlägga förslag i berörda hänseende.

13:o) Under ecklesiastikdepartementet, § 59, hava revisorerna upptagit till behandling frågan om medelsförvaltningen hos domkapitlen (Del I sid. 77 och 78).

*Domkapitlens  
medelsför-  
valtning.*

Revisorerna hava anfört följande:

»Revisorerna hava uppmärksammat, att domkapitlen i sina till riksräkenskapsverket avlämnade räkenskaper icke upptagit till redovisning vissa av domkapitlen förvaltade fonder och kassor samt att dessa medel enligt uppgift endast underkastas granskning av revisorer, utsedda av domkapitlen själva eller i vissa fall av stiftens prästerskap.

För att närmare utröna arten av dylika fondmedel hava uppgifter härom införskaffats från fyra domkapitel, nämligen från domkapitlen i Uppsala, Växjö, Göteborg och Luleå. Därvid har inhämtats, att de fonder, vilka av nämnda domkapitel i redovisningshänseende behandlats på sätt ovan sagts, huvudsakligen tillkommit genom donationer, frivilliga sammanskott av prästerskapet eller genom kapitalisering av vissa försäljnings- och räntemedel.

Fondernas antal uppgå för ifrågavarande fyra domkapitel till ett sjuttio-tal med en sammanlagd kapitalbehållning å omkring 1,600,000 kronor. Avkastningen av desamma disponeras huvudsakligen för understöd till präster och prästänkor inom stiftet, för stipendier till teologie studerande samt för vissa kyrkliga och sociala ändamål. Beträffande domkapitlet i Luleå har särskilt uppmärksamats, att bland de av denna myndighet i förevarande sammanhang uppgivna fonderna, upptagits medel, vilka redovisats under titeln 'Domkapitlens enskilda understödsfond' och disponeras för avlöning till domkapitlets extra befattningshavare utöver av riksdagen för ändamålet anvisade anslagsmedel.

I fråga om sättet för granskningen av fondernas förvaltning har, såvitt kunnat utrönas, endast beträffande två av dem i donationsbestämmelserna uttryckligen angivits, att desamma skola granskas av särskilda revisorer.

Enligt revisorernas mening måste det anses principiellt oriktigt, att medel till så avsevärda belopp, som här ovan angivits, av offentlig myndighet förvaltas, utan att berörda förvaltning underkastas den granskning och kontroll, som eljest utövas med avseende å allmänna verks och myndigheters medelsförvaltning och räkenskapsväsende. Givet är, att den revision, som, på sätt i de flesta av förevarande fall synes förekomma, verkställs av granskningsmän, vilka utses av den förvaltande myndigheten själv, icke kan giva tillräcklig trygghet i fråga om granskningens effektivitet och tillförlitlighet. På grund av den korta tid, som stått riksdagens revisorer till buds, har det icke varit möjligt att framlägga utredning rörande motsvarande förhållanden vid andra domkapitel än de ovan nämnda. Revisorerna hava emellertid inhämtat, att jämväl vid dessa domkapitel medel av liknande natur finnas, vilka hittills plägat undantagas från riksräkenskapsverkets granskning. Det synes revisorerna önskvärt, att åtgärder vidtagas för att samtliga här avsedda kassor och fonder må bliva, i likhet med andra av domkapitlet omhändertagna medel, underkastade vederbörlig räkenskapsgranskning.

Ovanberörda av Luleå domkapitel vidtagna åtgärd, att av fondmedel till vissa tjänstemän utbetala ersättning utöver den av Kungl. Maj:t i stat fastställda, giver enligt revisorernas mening ytterligare stöd för önskvärdheten av en mera verksam kontroll över domkapitlets förvaltning.»

Förklaringar hava avgivits av samtliga domkapitel och Stockholms stads konsistorium (Del III sid. 82—123).

*Utskottets  
yttrande.*

Utskottet delar den av revisorerna uttalade uppfattningen, att det måste anses principiellt oriktigt, att medel till avsevärda belopp av offentlig myndighet förvaltas utan att berörda förvaltning underkastas den granskning och kontroll, som eljest utövas med avseende å allmänna verks och myndigheters medelsförvaltning och räkenskapsväsende. Enligt utskottets mening måste det därför anses påkallat, att en förändring i de nuvarande förhållandena beträffande domkapitlets medelsförvaltning vidtages i avsikt att samma kontroll må erhållas över denna förvaltning som över annan förvaltning av allmän natur. Givetvis bör den kontroll, som sålunda torde böra anordnas, icke omfatta av domkapitlet förvaltade fondmedel av enskild natur eller sådana donationsmedel, rörande vilka bestämmelser lämnats om särskild revision och kontroll å förvaltningen. Den omständigheten, att

vissa medel blivit för särskilda ändamål donerade, torde däremot icke utgöra något skäl för att desamma skola undandragas berörda kontroll. Utskottet anser följaktligen, att särskilda föreskrifter böra i nu ifrågavarande hänseende utfärdas av Kungl. Maj:t.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande anordnandet av kontroll över domkapitlens ovan berörda medelsförvaltning samt utfärda de föreskrifter i berörda hänseende, som må kunna anses erforderliga.

14:o) Under handelsdepartementet, § 81, hava revisorerna redogjort för en av lotsstyrelsen beslutad upphandling av nya möbler för styrelsens sessionssal, varvid styrelsen på tillstyrkan av arkitekten hos byggnadsstyrelsen C. O. Hallström vid granskning av de inkomna anbuden förkastat det lägsta av Tranås möbelfabriks aktiebolag avgivna å 2,720 kronor samt, sedan viss jämkning efter underhandlingar åstadkommits i det av den näst lägsta anbudsgivaren, aktiebolaget Nordiska kompaniet, avgivna, till utförande antagit detta, som upptog ett belopp av 4,050 kronor. (Del I sid. 114—116).

*Anskaffande  
av nya möbler  
för lots-  
styrelsens  
sessionssal  
m. m.*

Revisorerna hava framhållit, att det väckt deras uppmärksamhet, att lotsstyrelsen icke funnit anledning att inleda närmare underhandlingar med den lägsta anbudsgivaren, på sätt som skett i fråga om den firma, till vilken leveransen sedermera överlämnats. Ett sådant förfarande skulle enligt revisorernas mening stått i bättre överensstämmelse med innebörden av gällande upphandlingsföreskrifter. Lotsstyrelsens tillvägagångssätt i förevarande fall syntes revisorerna vittna om bristande uppfattning om vad som i affärs-mässiga uppgörelser är tillbörligt och jämväl innebära ett eftersättande av statsverkets intressen.

Förklaring har avgivits av lotsstyrelsen (Del III sid. 264 och 265), som därvid gjort gällande, att de av styrelsen vidtagna åtgärderna varit av beskaffenhet att på bästa sätt tillgodose statsverkets intresse.

Under handelsdepartementet, § 82, hava revisorerna dessutom redogjort för en inom riksräkenskapsverket framställd anmärkning i fråga om av lotsstyrelsen utbetald ersättning till den vid anskaffandet av nya möbler för lotsstyrelsens sessionsrum och generallotsdirektörens tjänsterum anlitade arkitekten C. O. Hallström ävensom för den förklaring, som styrelsen i anledning av anmärkningen avgivit (Del I sid. 116—119).

Efter att hava omförmålt, att ersättningen utgjort 1,881 kronor jämte rese-kostnadsersättning ävensom att riksräkenskapsverket icke fattat slutligt beslut på grund av den gjorda anmärkningen, hava revisorerna anført följande:

»Utan att ingå på frågan om lotsstyrelsens befogenhet att i detta fall anlita särskild sakkunnig för ordnande av ifrågavarande möbelanskaffning vilja revisorerna såsom sin mening framhålla, att det arvode, som av Hallström begärts och blivit honom tillerkänt, måste anses mycket högt. Genom att arvode tillmätts med hänsyn till det belopp, möblerna kostat att anskaffa, synes arkitekten icke hava haft intresse av att hålla anskaffningskostnaderna nere. Revisorerna hava också i föregående paragraf gjort anmärkning på lotsstyrelsens förfarande att i fråga om möbelleveransen till sessionsrummet utesluta den lägsta anbudsgivaren. Lotsstyrelsens beslut i denna fråga har, såsom av revisorernas uttalande i nämnda sammanhang framgår, fattats på tillstyrkan av arkitekten Hallström.

På sätt av nyssnämnda paragraf framgår, har Hallström såsom ett av skälen för uteslutande av det lägsta anbudet åberopat, att kostnaderna för resor i och för utförande av vederbörlig kontroll i viss mån förminskade fördelen av det billiga anbudet. Revisorerna finna det egendomligt, att Hallström icke under sådana förhållanden, då han tillstyrkt antagandet av det av aktiebolaget Nordiska kompaniet avgivna högre anbudet påpekat, att även detta anbuds antagande skulle medföra resekostnader för kontroll av tillverkningen.

Vad sålunda förekommit, hava revisorerna funnit vara av en så anmärkningsvärd beskaffenhet, att det borde bringas till riksdagens kännedom.»

Förklaring i ärendet har avgivits av lotsstyrelsen (Del III sid. 265—267), som därvid bland annat åberopat en av Hallström avgiven promemoria av följande lydelse:

»I avvaktan på, att den särskilda taxa för möbelritningar, vilken är under utarbetande genom Svenska slöjdföreningen, skall utkomma, har den praxis utbildats bland utövande möbelarkitekter, att vid beräkning av arvode för möbelritningar Svenska teknologföreningens arkitekttaxa, klass V, tillämpas. Denna klass innefattar: 'Inre och yttre dekorativa arbeten. Rumsinredningar samt inre och yttre detaljer vid redan uppförda byggnader eller vid byggnadsföretag, för vilket arkitekten åtnjuter arvode, men vilka icke tillhöra den klass, enligt vilken arvodet i övrigt beräknats, eller vilka icke ingått i första arbetsplanen utan tillkommit på byggherrens anmodan under arbetets gång'. Den stipulerar för arbeten av en kostnad upp till 4,000 kronor ett arvode av 25 procent och upp till 6,000 kronor av 22.7 procent. Arvodet för arbeten, vilkas kostnad ligger mellan dessa gränser, beräknas så, att den högre procentsatsen tillämpas då kostnaden ligger under medelproportionalen, och den lägre då kostnaden ligger över. Med denna beräkningsgrund ställer sig arvodet för ifrågavarande möbler sålunda:

Möbel för sessionsrummet, arbetskostnad .....	kr. 4,920:—	
arvode $25 \times 4,920$		» 1,230:—
	100	
D:o d:o gen. dir:s rum, arbetskostnad .....	» 3,379:—	
arvode $25 \times 3,379$		» 845:—
	100	

Från den sammanlagda arvodessumman har jag dragit 10 procent, ett avdrag, som visserligen saknar hemul i gällande praxis vid beställningar av ifrågavarande slag, men som jag ansåg mig kunna och böra göra på grund av att mitt arbete väsentligt underlättats genom vederbörandes inom

lotsstyrelsen klara och konsekventa uppfattning om vad som åsyftades med denna möbelanskaffning för lokaler inom ett av den svenska arkitekturhistoriens värdefullaste minnesmärken, nämligen ett gediget tekniskt utförande och en i möjligaste mån schablonfri formgivning och detta till ett pris, som enligt vad all erfarenhet visar, endast kan erhållas genom fri konkurrens mellan olika anbudsgivare.»

För egen del har lotsstyrelsen, på grund av den uppfattning styrelsen bildat sig om arten och omfattningen av det arbete, Hallström nedlagt å ifrågavarande möbelanskaffningar, funnit den av Hallström begärda ersättningen skälig. I anslutning till innehållet i omförmälda förklaring framhåller styrelsen, att, därest anskaffning av möbler av ifrågavarande kvalitet skett utan anlitan från styrelsens sida av arkitekt, i priset å möblerna skulle hava inberäknats ersättning åt utav vederbörande firma i dylikt fall anlita arkitekt ävensom att priset i sådant fall ej kunnat, såsom skett, bestämmas genom konkurrens. För sin del vore styrelsen övertygad om att, därest möbler av motsvarande slag anskaffats, utan att arkitekt av styrelsen anlitas, kostnaderna för möblerna skulle ställt sig högre än som nu blivit fallet.

Beträffande den av revisorerna påtalade posten å 117 kronor 30 öre, utgörande ersättning till Hallström för företagna resor i och för kontroll vid möblernas utförande, finge lotsstyrelsen framhålla, att i nämnda belopp ingår ersättning för två resor till Nyköping och en resa till Hedemora, å vilka orter det var för styrelsen vid anbudsprövningarna bekant, att ifrågavarande möbler skulle tillverkas. Därest det utav Tranås möbelfabriksaktiebolag avgivna anbudet å möbler för sessionssalen antagits, skulle nämnda belopp kommit att ställa sig betydligt högre.

Slutligen finge lotsstyrelsen erinra, att riksdagens i skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 maj 1923 nr 192, gjorda framställning angående vidtagande av sådana åtgärder, som kunde bidra till nedbringande av arkitektarvodena vid statens byggnadsföretag, av Kungl. Maj:t överlämnats till sakkunniga, vilka, enligt vad lotsstyrelsen inhämtat, inom den närmaste tiden ämnade avgiva betänkande i ämnet, däri jämväl frågan om ersättning till möbelarkitekter komme att beröras.

De av lotsstyrelsen beträffande förevarande frågor avgivna förklaringarna har utskottet icke funnit tillfredsställande. Den omständigheten att lotsstyrelsen på tillstyrkan av arkitekten Hallström vid prövningen av de inkomna anbuden å ny möbel i sessionssalen förkastat det lägsta anbudet, men sedermera låtit Hallström uppbära ersättning beräknad med hänsyn till storleken av det sedermera antagna högre anbudet, måste utskottet beteckna såsom anmärkningsvärd.

Den inom riksräkenskapsverket gjorda anmärkning rörande det arkitekten Hallström av lotsstyrelsen tillerkända arvodet har enligt vad utskottet under hand inhämtat, ännu icke varit föremål för slutlig prövning.

*Utskottets  
yttrande.*

Vad i detta ärende förekommit har utskottet ansett sig böra för riksdagen

omförmåla.

*Kommissionären hos patent- och registreringsverket.*

15:o) Under handelsdepartementet, § 83, hava revisorerna upptagit till behandling frågan om ersättningen till kommissionären hos patent- och registreringsverket (Del I sid. 119 och 120.) Revisorerna, som ansett sig böra taga del av de utav ifrågavarande kommissionär förda diarierna, hade funnit, att han förutom ersättning enligt de i gällande kommissionärskungörelse angivna grunderna tillgodofört sig särskild ersättning för granskning och bevakning av handlingar med belopp varierande alltefter uppdragens omfattning mellan 5 och 100 kronor. Sistnämnda del av hans verksamhet sammanhängde otvivelaktigt med vederbörandes ställning såsom kommissionär i patent- och registreringsverket och inkomsten härav tillfölle honom i denna egenskap. Revisorerna hade gjort en approximativ beräkning av berörda inkomst, vilken uppginge för exempelvis mars månad 1925 till minst 3,250 kronor. För helt år syntes inkomsten kunna uppskattas till åtminstone 40,000 kronor. Lades härtill det av kommissionären själv uppgivna, enligt de i kommissionärskungörelsen angivna grunderna utgående ersättningsbeloppet, efter avdrag för vissa omkostnader eller 9,375 kronor, syntes det sammanlagda arvodesbelopp, som tillfölle kommissionären i patent- och registreringsverket, kunna beräknas uppgå till omkring 50,000 kronor årligen.

Granskningen av kommissionärens diariier hade givit revisorerna den bestämda uppfattningen, att de ersättningsbelopp, som av honom debiterats, i åtskilliga hänseenden måste anses oskäligt höga. Det förefölle revisorerna anmärkningsvärt, att patent- och registreringsverket, vilket icke kunde anses hava saknat kännedom om de av kommissionären tillämpade grunderna för arvodesdebiteringarna, icke vidtagit några åtgärder för rättande av ifrågavarande missförhållanden.

I övrigt hade revisorerna hänvisat till det av dem gjorda allmänna uttalandet angående kommissionärsinstitutionen.

Förklaring i ärendet har avgivits av patent- och registreringsverket, som därvid tillika överlämnat ett från kommissionären inkommet yttrande i ärendet (Del III sid. 267—320). Ämbetsverket har därvid gjort gällande, att kommissionärens arbete med granskning av bolagshandlingar fölle helt och hållet utom kommissionärskapet och alltså vore fullständigt privat. Med anledning av revisorernas uttalande, att det förefölle revisorerna anmärkningsvärt, att patent- och registreringsverket, vilket icke kunde anses hava saknat kännedom om de av kommissionären tillämpade grunderna för arvodesdebiteringarna, icke vidtagit några åtgärder för rättande av ifrågavarande missförhållanden, meddelade patent- och registreringsverket, att enligt ämbetsverkets mening de grunder, efter vilka Åstrand beräknat

arvode för arbetet med granskning av handlingar, voro mycket moderata och att några missförhållanden ej förelegat.

Utskottet delar den av revisorerna uttalade uppfattningen, att patent- och registreringsverket bort vidtaga åtgärder för rättande av ifrågavarande missförhållanden. Det måste ävenledes enligt utskottets mening anses mindre lämpligt, att kommissionärskapet inom ämbetsverket så anordnats, att en befattningshavare tillförsäkras så avsevärda inkomster, som det i förevarande fall är fråga om, medan verket samtidigt genom t. ex. ned-sättning av arbetstiden nödgats beröva andra befattningshavare vid verket tidigare åtnjuten ersättning.

*Utskottets  
yttrande.*

Då emellertid 1925 års riksdag begärt en omarbetning av kommissionärs-kungörelsen och då utskottet vidare under punkt 9:o) här ovan jämväl ifråga-satt en förändring i fråga om anställandet av kommissionärer, har ut-skottet icke ansett sig böra påkalla särskild åtgärd i nu förevarande fall. Utskottet har därför allenast velat vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmäla.

16:o) Under statens affärsverksamhet, statens vattenfallsverk, § 118, hava revisorerna (Del I sid. 159) anført, att de vid granskning av vattenfalls-styrelsens räkenskaper funnit, att avlöningen till samtliga befattningshavare inom styrelsen för december 1924 utbetalts i två omgångar, en gång omkring mitten av månaden och en gång vid dess slut. Då gällande avlöningsregle-mente föreskriver, att utbetalning av avlöning skall ske månadsvis i efter-skott, hade revisorerna funnit vattenfallsstyrelsens ifrågavarande förfarande anmärkningsvärt.

*Utbetalning  
av avlönings-  
medel inom  
vattenfalls-  
styrelsen.*

Förklaring har avgivits av vattenfallsstyrelsen (Del III sid. 352 och 353), som bland annat framhållit, att den i avlöningsreglementet ingående bestäm-melsen, att utbetalning av avlöning sker månadsvis, enligt vattenfallsstyrel-sens uppfattning hade den innebörden, att tjänstemännen icke ägde vare sig skyldighet att åtnöjas med längre tids mellanrum mellan löneutbetalningarna än en månad eller rättighet att påfordra tätare utbetalningar av avlöningen. Däremot syntes det styrelsen, att nämnda ordningsföreskrift icke rimligtvis kunde utgöra hinder för vederbörande verksstyrelse att i särskilda fall, när den funne förhållandena så påkalla, låta utbetala månadslönen i olika repriser, dock med iakttagande av att varje utbetalning skedde i efterskott, Den motsatta uppfattning, åt vilken riksdagens revisorer syntes vilja giva ut-tryck, innebure enligt vattenfallsstyrelsens åsikt en alltför snäv bokstavs-tolkning, för vilken det ej gäves tillräckliga motiv, och som kunde medföra praktiska olägenheter.

Utskottet kan icke dela den av vattenfallsstyrelsen uttalade uppfattningen, att icke avlöningsreglementet för kommunikationsverken skulle lägga hinder

*Utskottets  
yttrande.*

i vägen för vederbörande verksstyrelse att i särskilda fall, när den finner förhållandena så påkalla, låta utbetala månadslönen i olika repriser. Enligt utskottets mening har vattenfallsstyrelsen icke varit berättigad att verkställa den av revisorerna anmärkta utbetalningen av månadslönen för december 1924 i tvenne omgångar, och synes det utskottet, som om utbetalningar av nu ifrågavarande slag icke för framtiden böra få ifrågakomma. Då utskottet emellertid förväntar, att, därest så skulle ske, riksräkenskapsverket vid tager erforderliga åtgärder, har utskottet icke ansett nödvändigt, att för närvarande påkalla särskild åtgärd från riksdagens sida, utan har utskottet allenast velat vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

*Ersättning till en förste expeditions-vakt inom vattenfallsstyrelsen för visst arbete.*

17:o) Under statens affärsverksamhet, statens vattenfallsverk, § 119, hava revisorerna meddelat, att de uppmärksammat, att till en förste expeditionsvakt inom vattenfallsstyrelsen utöver lönen utgått ersättning med 125 kronor i månaden för övervakande av städningsarbete i vissa av vattenfallsstyrelsens lokaler ävensom för utförande av passningstjänst. (Del I sid. 159 och 160).

Revisorerna hava i anledning härav anfört, att de utan att ingå på ett bedömande av sättet för beräkning av den extra ersättning eller överhuvudtaget behörigheten av den gjorda utbetalningen, som sålunda ansetts böra tillkomma nämnda tjänsteman, ehuru jämväl härutinnan anledning till erinringar syntes föreligga, ansett sig böra ifrågasätta, huruvida icke tjänstgöringen för vaktpersonalen borde så kunna ordnas, att fullgörandet av de åligganden, varom här vore fråga, kunde ingå i de ordinarie göromålen för någon av de 13 förste expeditionsvakter, expeditionsvakter och kontorsvakter, som funnes anställda i vattenfallsstyrelsen.

Förklaring har avgivits av vattenfallsstyrelsen (Del III sid. 353 och 354), som därvid, bland annat, framhållit, att ersättningen för göromålen, vilken för övrigt redan från och med den 1 juli 1925 nedsatts till 90 kronor för månad, fastställt med hänsyn till den tid utöver fastställd arbetstid, som uppskattningsvis beräknats åtgå för desamma, samt till den övertidsersättning, som befattningshavaren i fråga skulle äga att uppbära, därest hans extra arbete rubricerades såsom övertidsarbete, vilket det ju faktiskt vore. Beslutet om ersättningen grundade sig emellertid på bestämmelserna i 40 § av gällande avlöningsreglemente för kommunikationsverken, jämförd med kommunikationsverkens lönekommittés motivering till denna paragraf.

Att en omläggning av tjänstgöringstiden för någon av styrelsens vaktpersonal, så att hans arbete komme att utföras huvudsakligen på morgnar och eftermiddagar, skulle vara ur ekonomisk synpunkt fördelaktig, kunde styrelsen ej finna. Då denna personal vore fullt sysselsatt under den ordinarie arbetstiden, skulle en sådan åtgärd endast medföra, att en ökning av den konstanta personalstyrkan måste göras för utförande av den befattningshavares göromål, som avdelades till övervakande av städningen och skötande av passningstjänsten.



Utskottet kan för sin del icke finna, att den ersättning, vilken av revisorerna här ovan berörts, kan anses hava utbetalts i överensstämmelse med 40 § av det för kommunikationsverken gällande avlöningsreglementet, och vill utskottet, gentemot vad vattenfallsstyrelsen i sin förklaring anfört, framhålla, att det i förevarande fall icke är fråga om utförandet av städningsarbete utan om tillsyn inom ämbetsverkets lokaler.

Emellertid framgår av vattenfallsstyrelsens förklaring, att 40 § i kommunikationsverkens avlöningsreglemente tillämpas i viss mån olika emot vad som är fallet med den likalydande 31 § i det för allmänna civilförvaltningen gällande avlöningsreglementet. Detta måste givetvis medföra en betänklig osäkerhet vid handhavandet av författningsbestämmelserna. På grund härav har utskottet ansett det vara önskvärt, att tillämpningsföreskrifter meddelas av Kungl. Maj:t för vinnande av en enhetlig författningstillämpning å berörda område.

Utskottet får därför hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utfärda föreskrifter i syfte att 40 § av det för kommunikationsverken gällande avlöningsreglementet och 31 § av det för allmänna civilförvaltningen gällande avlöningsreglementet komma att tillämpas efter ensartade grunder.

18:o) Under statens affärsverksamhet, statens vattenfallsverk, § 121, hava revisorerna (Del I sid. 160) meddelat, att för utredningen rörande Vänerens reglering utbetalts till statens lantbruksingenjör dels arvode vid hemarbete med 45 kronor per dag, dels dagtraktamente med 16 kronor vid resor jämte 45 kronor om dagen för studium av handlingar eller överläggning med annan person, tillsammans 61 kronor per dag. Till häradsdomare m. fl., som deltagit i jordvärdering, hade utgått dels 13 kronor i dagtraktamente, dels ock 20 kronor i dagarvode, tillsammans 33 kronor.

Då dagarvodet till kommittéledamöter utginge med högst 18 kronor samt vid resor i och för studier för fullgörande av sådant uppdrag med 6 kronor utöver det i gällande resereglemente bestämda dagtraktamentet, som under ifrågavarande tid för högsta klassen utgjort 21 kronor, syntes det revisorerna, som om de ersättningar, som i nu omtalade fall tillerkänts vederbörande, måste betecknas såsom anmärkningsvärt höga.

Förklaring har avgivits av vattenfallsstyrelsen (Del III sid. 354 och 355) som anfört följande:

»Beträffande avlöningsförmånerna för lantbruksingenjören bestämdes dessa från och med den 1 augusti 1922 till 45 kronor per förrättningsdag inklusive dyrtidstillägg. Vid fastställande av dessa avlöningsförmåner gjordes jämförelse med vattenrättsingenjörernas av Kungl. Maj:t fastställda löner, enär dessa befattningshavare ansågos hava med ifrågavarande förrättningsman likvärdigt arbete.

*Utskottets  
yttrande.*

*Vissa av  
vattenfalls-  
styrelsen ut-  
betalda er-  
sättningar i  
samband med  
utredningen  
för Vänerens  
reglering.*

Vattenrättsingenjörernas löner utgå enligt följande grunder:

Årslön (ersättningen enligt uppgift för i medeltal cirka 75 dagar på stationeringsorten) .....	kronor 5,000: —
Dagarvode vid förrättningar utom stationeringsorten och för officiella sammanträden (enligt uppgift i medeltal cirka 45 dagar per år) 25 kronor per dag eller per år	
45 × 25 = .....	» 1,125: —
	kronor 6,125: —

Härtill komma dyrtidstillägg enligt de grunder, som gälla för oreglerade verk. Med 120 tjänstgörings- och förrättningsdagar blir ersättningen exklusive dyrtidstillägg 50 kronor 10 öre per dag. Resekostnads- och traktementsersättning utgick till vattenrättsingenjörer enligt III klass i resereglementet.

I förhållande till vattenrättsingenjörernas löneförmåner kan icke med fog sägas, att lantbruksingenjörens varit för högt tilltagna, enär de förras dagersatzning inklusive under året utgående dyrtidstillägg överstiger den senares med cirka 50 procent.

I fråga om ersättningarna till häradsdomare m. fl. må framhållas, att dessa personer såsom »gode män» biträtt vid den av lantbruksingenjören verkställda jordvärderingen kring Väneren och utmed Göta älvs stränder nedanför Lilla Edet. Med hänsyn till nödvändigheten av att för ifrågasvarande värderingsarbete erhålla i möjligaste mån vederhäftiga och med de här ofta komplicerade förhållandena förtrogna personer, och då arbetet i allmänhet varit i hög grad krävande, har för detsamma ansetts skäligen betala en ersättning av mellan 15—20 kronor per dag.

Traktementsersättning vid resor har utgått till såväl lantbruksingenjören som gode männen enligt motsvarande grunder som för statens befattningshavare och bör icke sammanblandas med arvodet för nämnda personers arbete.

Styrelsen vill i detta sammanhang framhålla, att de överenskomna dagarvodena för förrättningar, det här gäller, näppeligen kunna jämföras med de arvoden, som utgå för ledamotskap i kommittéer.»

*Utskottets  
yttrande.*

I likhet med revisorerna har utskottet icke kunnat undgå att finna att de ersättningar, som utbetalts av vattenfallsstyrelsen, måste betecknas såsom anmärkningsvärt höga. Vattenfallsstyrelsen har visserligen till stöd för utbetalningen av ersättningen till lantbruksingenjören anfört, att ersättningen avvägs i jämförelse med den gottgörelse som tillkommer vattenrättsingenjör, men utskottet kan för sin del icke finna, att den sålunda gjorda jämförelsen är hållbar, särskilt med hänsyn till att det här gäller utförandet av ett större under längre tid pågående arbete. Utskottet har emellertid allenast ansett sig böra vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

*Bränslekommissionens  
avveckling.*

19:0) Under statens affärsverksamhet, statens domäner, § 127, hava revisorerna lämnat en redogörelse för det av domänstyrelsen bedrivna, ännu icke avslutade arbetet med bränslekommissionens avveckling. (Del I sid. 167—172).

Revisorerna hava sammanfattat sina iakttagelser i följande uttalanden:

»Av förestående redogörelse synes revisorerna framgå, att det sätt, varpå domänstyrelsen handhaft arbetet med bränslekommissionens avveckling lämnar rum för mycket allvarliga erinringar såväl mot verkets ledning som mot den befattningshavare inom verket, på vilken det närmast ankommit att behandla hithörande frågor. Sedan domänstyrelsen erhållit uppdrag att fullfölja avvecklingsarbetet, har styrelsen visserligen fastställt vissa regler för den formella handläggningen av förevarande ärenden. Dessa regler hava emellertid sedermera helt åsidosatts och nämnda befattningshavare har fått fullt självständigt träffa avgöranden och vidtaga åtgärder med för statsverket vittgående ekonomiska konsekvenser. Någon kontroll eller tillsyn å de av denne tjänsteman verkställda dispositionerna synes från verkets ledning icke hava utövats. Nämnde tjänstemans förfarande vid avvecklingsarbetets bedrivande synes revisorerna vittna om att förekommande frågor icke ägnats den ingående och noggranna prövning, som med hänsyn till ärendenas betydelsefulla innebörd varit påkallad. Genom hans åtgöranden har statsverket fått vidkännas högst avsevärda utgifter på grund av fordringsanspråk, vilkas berättigande bort framstå såsom tvivelaktiga. Alldeles särskilt framträder den bristande omtanken i de fall där betalning skett för övermål, en fråga, som torde få anses vara av så stor principiell innebörd och betydande ekonomisk räckvidd, att densamma under alla förhållanden bort bliva föremål för judiciell prövning. I det hela synes i förevarande förvaltningsangelägenhet statsverkets intressen icke hava behörigen tillvaratagits.

Väl torde det vara att förvänta, att hädanefter, och sedan den av chefen för domänstyrelsen beslutade utredningen verkstälts, en mera omsorgsfull handläggning skall komma återstående ärenden rörande bränslekommissionens avveckling till del. Vad emellertid tidigare härutinnan förekommit anse revisorerna vara av sådan anmärkningsvärd beskaffenhet, att vederbörandes ovan påpekade åtgärder icke borde lämnas obeivrade. Revisorerna hava för den skull velat desamma för riksdagen omförmäla.»

Förklaring har avgivits av domänstyrelsen (Del III sid. 356—368), som därvid bland annat anfört att, med hänsyn därtill att kameralbyråchefens åtgärder beträffande avvecklingsarbetet för närvarande vore föremål för undersökning dels av advokatfiskalen i Svea hovrätt, dels av riksräkenskapsverket, styrelsen ansåge sig sakna anledning att ingå på närmare detaljer angående berörda förhållanden.

Styrelsen ville framhålla, att sedan styrelsen i september månad 1925 fått särskild anledning närmare undersöka det sätt, varpå avvecklingsarbetet handhafts, hade styrelsen icke lämnat någon möda ospard att söka bringa reda i förhållandena. Ännu återstode mycket arbete, innan fullt ljus vore kastat över vad som tidigare förekommit. I det fortsatta avvecklingsarbetet kommer styrelsen att tillämpa de principer, som angivits i en av advokaten T. Forssner och t. f. revisionssekreteraren H. Waller angivet uttalande av 25 november 1925 och i en förklaringen bifogad cirkulärskrivelse till jägmästarna, daterad 25 november 1925, och tillse, att ärendena rörande bränslekommissionens avveckling såväl reellt som formellt finge en

riktig och omsorgsfull behandling, detta oberoende av om avvecklingsarbetet därigenom komme att draga långt ut på tiden.

*Utskottets  
yttrande.*

I likhet med revisorerna måste utskottet finna, att vad i detta ärende förekommit är av sådan anmärkningsvärd beskaffenhet, att vederbörandes därutinnan vidtagna åtgärder icke böra lämnas obeivrade. Domänstyrelsen har emellertid numera igångsatt en omfattande utredning i ärendet och av styrelsens förklaring framgår vidare, att ämbetsverket kommer att vidtaga de åtgärder, som äro erforderliga för vinnande av rättelse i de påpekade missförhållandena. Vid sådant förhållande har utskottet ansett sig kunna inskränka sig till att vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

*Av vissa be-  
fattningsha-  
vare i statens  
tjänst inne-  
havda sysslor  
vid sidan av  
statstjänsten.*

20:o) Under rubriken »Uttalanden angående särskilda statsförvaltningen berörande frågor», § 137, hava revisorerna meddelat, att de funnit anledning återupptaga och fullfölja en av riksdagens år 1922 församlade revisorer igångsatt utredning angående den utsträckning, i vilken befattningshavare i statens tjänst jämte statstjänsten innehava andra sysslor. Innan revisorerna överginge att redogöra för den undersökning i ämnet, som av dem nu utförts, hade de ansett det för frågans bedömande vara av intresse att lämna en översikt över det väsentliga av vad som härutinnan tidigare förekommit vid detta spörsmåls dryftande inom riksdagen och eljest. (Del I sid. 212—227).

Sedan revisorerna därefter närmare redogjort för av dem verkställda undersökningar (Del I sid. 227—237) hava de gjort ett uttalande i frågan och därvid ifrågasatt en utredning av spörsmålet (Del I sid. 237—240).

Beträffande denna fråga kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet velat härigenom för riksdagen

anmäla.

*Övriga an-  
märkingar.*

21:o) Vad i övrigt blivit av revisorerna anmält och erinrat, har utskottet funnit dels hava medfört åsyftad eller i utsikt ställd rättelse, dels vara av vederbörandes utlåtande nöjaktigt förklarat, dels ej vara av den vikt, att, oaktat förklaringen ej varit fullt tillfredsställande, någon riksdagens åtgärd bort av förhållandena föränledas, dels slutligen icke hava varit av beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande; vilket utskottet skolat för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 12 mars 1926.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, Oscar Olsson, J. L. Widell, J. Nilsson* i Malmö, *O. Bergqvist, E. J. G. Rosén, J. G. Walles, J. Jeansson, A. R. Rooth, C. A. Carlsson* i Gävle och *Alexander Nilsson*;

från andra kammaren: herrar *K. V. Rydén, S. Bengtsson* i Norup, *L. J. Carlsson-Frosterud, P. M. Olsson* i Blädinge, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *A. Å. Törnkvist* i Karlskrona, *E. Kristensson* i Göteborg, *J. Jönsson* i Revinge, *O. Nilsson* i Örebro, *B. F. son Holmgren, S. Persson* i Fritorp och *E. G. E. Eriksson* i Stockholm;

med undantag därav, att i behandlingen av *punkterna 1—15* deltagit herr *P. A. Bergström* i st. f. herr *Walles*,

i behandlingen av *punkterna 12—21* deltagit herr *A. Danielsson* i st. f. herr *Bengtsson* i Norup samt

i behandlingen av *punkterna 16—21* deltagit herr *P. C. Jonsson* i st. f. herr *Carlsson-Frosterud*.

---

### Reservationer:

vid *punkt 11* (bro- och väganläggning vid Vaxholm) av herrar *J. Nilsson* i Malmö och *A. Å. Törnkvist* i Karlskrona, vilka ansett, att punkten icke bort i utlåtandet intagas;

vid *punkt 12* (ersättning till tulltjänsteman för skada, som åsamkats honom i tjänsteutövning) av herrar *S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, K. V. Rydén, L. J. Carlsson-Frosterud, E. Kristensson* i Göteborg och *O. Nilsson* i Örebro, vilka ansett, att utskottet av principiella skäl icke bort göra förevarande hemställan.

---

